

Hương sen trong lửa đạn

ISSN: 2734-9195 14:30 25/09/2025

Trong từng bước đi của dân tộc hôm nay và mai sau, hình bóng của Phật giáo Việt Nam luôn sáng ngời như một ngọn đuốc từ bi, trí tuệ và dẫn thân phụng sự.

Tác giả: **Thích nữ Diệu Hạnh**

Tham luận tại Hội thảo khoa học "Đạo Phật Với Cách Mạng Việt Nam" tổ chức ngày 25/08/2025, tại chùa Quán Sứ, Hà Nội

Trong dòng chảy lịch sử hào hùng của dân tộc Việt Nam, Phật giáo không chỉ là một tôn giáo lâu đời mà còn là một phần máu thịt, đồng hành cùng dân tộc qua bao thăng trầm lịch sử. Từ buổi đầu dựng nước, giữ nước cho đến thời kỳ đấu tranh giành độc lập, thống nhất đất nước, rồi vươn tới công cuộc kiến quốc. Phật giáo luôn hiện diện như một ánh sáng của từ bi, trí tuệ, và lòng yêu nước nồng nàn. Đạo Phật Việt Nam không chỉ giữ vai trò là chỗ dựa tinh thần cho nhân dân, mà còn trực tiếp dẫn thân, góp phần vào công cuộc đấu tranh giành độc lập, thống nhất Tổ quốc. Từ những ngôi chùa bình yên nơi làng quê, cho đến những vùng chiến sự khốc liệt, bóng dáng chư Tăng, chư Ni vẫn hiện hữu, mang theo thông điệp từ bi, hòa bình và lòng yêu nước. Hình ảnh những bậc chân tu ung dung giữa hiểm nguy, vẫn giữ trọn hương đạo, như những đóa sen tỏa hương trong bùn lầy, là minh chứng sống động cho sức sống bền bỉ của Phật giáo giữa bão tố thời cuộc.

Từ thời Lý - Trần, các vị thiền sư không chỉ là những bậc tu hành uyên thâm mà còn là người góp công lớn vào việc xây dựng nền móng quốc gia. Thiền sư Vạn Hạnh đã góp trí lực cho việc định hướng lập quốc dưới thời vua Lý Công Uẩn. Vua Trần Nhân Tông, một vị minh quân đồng thời là Tổ sư sáng lập Thiền phái Trúc Lâm, đã hai lần lãnh đạo toàn dân kháng chiến chống Nguyên Mông, sau đó xuất gia tu hành, mở ra giai đoạn hưng thịnh và đạo đức cho cả dân tộc. Những vị thiền sư thời đại ấy không chỉ cứu độ con người trong tâm linh mà còn dẫn dắt cả dân tộc vượt qua sóng gió bằng trí tuệ và lòng từ.

Tượng đài Bồ Tát Thích Quảng Đức, chụp ngày 29/04/2015 (Ảnh: Thường Nguyên)

Khi đất nước bị thực dân Pháp đô hộ, rồi trải qua cuộc kháng chiến chống Mỹ ác liệt, hình ảnh những vị tăng sĩ cởi áo cà sa khoác chiến bào, hòa mình vào cuộc đấu tranh giành độc lập đã trở thành biểu tượng cho tinh thần nhập thế của đạo Phật Việt Nam. Đó là những người không chỉ tu hành nơi thiền môn, mà còn hành đạo giữa lòng dân tộc đang lâm than. Trong đó, có những vị đã ngã xuống, lấy thân mình làm ngọn đuốc soi đường.

Làm sao có thể quên được hình ảnh Bồ Tát Thích Quảng Đức, vị đại tăng đã tự thiêu tại ngã tư Phan Đình Phùng - Lê Văn Duyệt năm 1963 để phản đối chế độ kỳ thị Phật giáo. Ngọn lửa ấy không chỉ cháy bùng lên trên thân xác Ngài, mà còn bùng lên trong lòng người, thức tỉnh cả thế giới về một Việt Nam đang rên siết, về một đạo Phật đang bị bức hại, và hơn hết là về sức mạnh tâm linh bất diệt của lòng từ bi và ý chí bất khuất.

Cách đây không lâu, chúng con có may mắn được chiêm bái xá lợi trái tim bất diệt của Ngài. Trước linh thiêng nhiệm màu ấy, bao lớp người đã nghẹn ngào xúc động. Riêng con, khi bước gần đến di vật thiêng ấy, nước mắt trào ra, cảm xúc vỡ oà, khóc nghẹn không thể kiềm chế, như thể được chạm vào tận sâu thẳm hồn thiêng sông núi. Khóc như một người con đứng trước cha mình, một người cha đã hy sinh tất cả không mong đền đáp. Trong sự lặng im sâu thẳm của giây phút ấy, con cảm nhận trọn vẹn ngọn lửa từ bi của một bậc Bồ Tát hiện thân giữa cõi đời này. Trái tim không cháy kia như đang đập từng nhịp trong tim con, đánh thức những điều đẹp nhất mà một người xuất gia, một

người con đất Việt cần gìn giữ: lòng kiên cường, đức từ bi, tinh thần vô úy và sự dấn thân trọn vẹn vì lý tưởng giải thoát và độc lập dân tộc.

Đó không còn là trái tim của một người, mà là trái tim của cả dân tộc, của cả một tấm lòng hy sinh vì chân lý, vì tự do, vì lòng từ bi vô lượng. Đó là chứng tích của một đại nguyện, một lời tuyên thệ thiêng liêng giữa cuộc đời, nơi ngọn lửa đã trở thành ánh sáng dẫn đường cho bao thế hệ con Phật đi tiếp hành trình phụng sự đạo pháp và quê hương.

Không chỉ có những bậc thánh tăng như Ngài, lịch sử còn ghi lại bao gương mặt chư Tăng Ni và cư sĩ vô danh đã dấn thân, cống hiến.

Khi đất nước chìm trong khói lửa của thực dân và đế quốc, không ít chư Tăng Ni đã rũ bỏ cuộc sống an lạc nơi thiền môn, dấn thân vào phong trào yêu nước, giải phóng dân tộc. Họ không chỉ thuyết pháp độ sinh mà còn vận động quần chúng, nuôi giấu cán bộ, làm giao liên, thậm chí trực tiếp cầm súng ra trận. Tiêu biểu như:

1. Đại đức Thích Hành Tuệ (sinh năm 1935)

(Ảnh: Internet)

Vì tham gia phong trào Phật giáo nên thầy bị bắt năm 1966. Năm 1968, thầy bị đày ra Côn Đảo và bị biệt giam tại “chuồng cọp”. Tại đây, dù bị tra tấn, thầy vẫn đứng lên đấu tranh cho hòa bình, khiến bức ảnh và câu chuyện về thầy Hành Tuệ xuất hiện trên báo quốc tế như LIFE, gây chấn động dư luận và góp phần làm lộ tội ác của chế độ nhà tù thời tranh loạn. Chính vì vậy, chính quyền phải phá bỏ khu “chuồng cọp”. Sau đó, thầy tiếp tục cương trực đấu tranh cho

quyền tự do của tù nhân cho đến khi viên tịch tại nhà tù Côn Đảo năm 1973 .

2. Ni Trưởng Nguyệt Liên (Phan Thị Út, 1924-2019)

(Ảnh: Internet)

Xuất gia năm 27 tuổi tại tỉnh xá Ngọc Long, trở thành trụ trì tổ đình Ngọc Phương từ 1970 đến ngày viên tịch. Người tận tâm xây dựng đạo tràng khắp miền Tây, đồng thời tham gia phong trào Phụ nữ đòi quyền sống và các phong trào dân sự, dấn thân vì lý tưởng nhân văn và quốc gia.

3. Đại tá Đình Thế Hình (1927-2019)

Trước khi nhập thế mang pháp danh Đại đức Thích Pháp Lữ, là một trong 27 nhà sư đầu tiên cởi áo cà- sa khoác chiến bào ra trận tại “Trung đội Phật tử” tổ chức ngày 27/2/1947 tại chùa Cổ Lễ (Nam Định).

(Ảnh: Internet)

Trong lịch sử, biết bao vị Tăng Ni đã đánh đổi cả cuộc đời an lạc để đất nước có được ngày hòa bình. “Hòa bình đẹp lắm, đẹp như một buổi thiền hành dưới rừng cây thanh tịnh, không tiếng súng, không máu đổ, không ly tan”.

Chúng ta đang sống trong những ngày thanh bình, nhưng đó không phải là sự mặc định, mà là kết quả của máu, nước mắt và sự hy sinh. Trong đó, có những vị Tăng Ni từng “tuốt gươm, bồng súng diệt binh đao”, những người “vì nghĩa quên thân, hiến máu đào”. Như bài thơ đã viết:

Cởi áo cà sa khoác chiến bào,

Tuốt gươm, bồng súng diệt binh đao,

Ra đi quyết rửa thù cứu nước,

Vì nghĩa quên thân hiến máu đào.

Sau bao biến thiên lịch sử, ngày 7 tháng 11 năm 1981 đã trở thành một cột mốc thiêng liêng trong lòng Tăng Ni, Phật tử cả nước. Tại chùa Quán Sứ - Hà Nội, đại diện của 9 tổ chức, hệ phái Phật giáo trong và ngoài nước đã cùng nhau quy tụ, đặt nền móng cho một mái nhà chung Giáo hội Phật giáo Việt Nam.

Với tinh thần “Tại lời nói đầu của Hiến chương, Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã khẳng định: Sự thống nhất Phật Giáo Việt Nam đặt trên nguyên tắc: “Thống nhất ý chí và hành động, thống nhất lãnh đạo và tổ chức, tuy nhiên, các truyền thống hệ phái và phương tiện tu hành đúng chính pháp vẫn được duy trì”, và xác định phương châm hoạt động của Giáo hội Phật giáo Việt Nam là: “Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội”, “Giáo hội Phật giáo Việt Nam là tổ chức

Giáo hội duy nhất đại diện cho Tăng Ni, Phật tử Việt Nam trong và ngoài nước”. Hiến chương Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã khẳng định: “Mục đích của Giáo hội Phật giáo Việt Nam là điều hoà, hợp nhất các tổ chức, hệ phái Phật Giáo Việt Nam cả nước để hộ trì hoàng dương Phật pháp và tham gia xây dựng bảo vệ Tổ quốc, phục vụ dân tộc, góp phần xây dựng hoà bình, an lạc cho thế giới”.

Trong từng bước đi của dân tộc hôm nay và mai sau, hình bóng của Phật giáo Việt Nam luôn sáng ngời như một ngọn đuốc từ bi, trí tuệ và dẫn thân phụng sự.

Đạo Phật với tinh thần từ bi, trí tuệ, vô ngã, đã gắn bó máu thịt cùng lịch sử dân tộc Việt Nam. Từ những ngôi chùa làng cho đến giữa rừng sâu chiến khu, từ nơi pháp tòa cho đến chiến hào khói lửa, Tăng Ni Phật tử Việt Nam luôn một lòng hướng về Tổ quốc.

Ngày hôm nay, khi chúng ta nói về hòa bình, độc lập, và phát triển, hãy nhớ đến những người tu sĩ, những người anh hùng đã nguyện hiến dâng cả đời mình, không chỉ vì đạo, mà vì đất nước này, dân tộc này. “Hoà bình đẹp lắm”, nhưng càng đẹp hơn khi ta biết trân quý, bảo vệ, và sống xứng đáng với những hy sinh ấy. Giữa khói lửa chiến tranh và bão tố lịch sử, hương sen của Đạo Phật vẫn tỏa ngát, hương của từ bi, trí tuệ và lòng dẫn thân vì dân tộc. Những cánh sen ấy đã vươn lên từ bùn lầy đau thương, để hôm nay, trong hòa bình ta càng khắc ghi công ơn của những bậc chân tu đã hy sinh, nguyện giữ mãi hương thơm ấy trong từng nhịp thở của đất nước Việt Nam.

Tác giả: **Thích nữ Diệu Hạnh**

Tham luận tại Hội thảo khoa học "Đạo Phật Với Cách Mạng Việt Nam" tổ chức ngày 25/08/2025, tại chùa Quán Sứ, Hà Nội

Tài liệu tham khảo:

1] Báo Giác Ngộ - Đại đức Thích Hành Tuệ: Từ “chuồng cọp” Côn Đảo đến mặt báo LIFE. Truy cập ngày: 10/08/2025

<https://m.giacngo.vn/dai-duc-thich-hanh-tue-tu-chuong-cop-con-dao-den-mat-bao-life-post75542.html>

2] Trang Ni giới Khất sĩ - Tiểu sử Ni Trưởng Ngoạt Liên. Truy cập ngày: 10/08/2025 <https://nigioikhatsi.net/tieu-su/tieu-su-ni-truong-ngoat-lien.html>

3] Báo Dân trí - Những Tăng Ni cởi áo cà sa khoác chiến bào ra trận. Truy cập ngày: 10/08/2025

<https://dantri.com.vn/xa-hoi/nhung-tang-ni-coi-ao-ca-sa-khoac-chien-bao-ra-tran-20150909101318763.htm>

4] Báo Quân đội Nhân dân - Người cởi áo cà sa khoác chiến bào. Truy cập ngày: 10/08/2025 <https://ct.qdnd.vn/ho-so-tu-lieu/nguoi-coi-ao-ca-sa-khoac-chien-bao-521393>

5] Nhìn lại chặng đường 42 năm hình thành và phát triển Giáo hội Phật giáo Việt Nam. Truy cập ngày 10/08/2025: <https://chutichghpgvn.vn/nhin-lai-chang-duong-42-nam-hinh-thanh-va-phat-trien-giao-hoi-phat-giao-viet-nam/>

6] Sách “Lịch sử Phật giáo Việt Nam” - Nhiều tác giả, NXB Tôn Giáo.